

GLAZBENI ODGOJ DJECE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA: MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA

Dr. sc. Sabina Vidulin, doc.
Muzička akademija u Puli
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Pula, Republika Hrvatska

Sažetak:

Predškolske ustanove svojim su programom i odgojno-obrazovnim područjima orijentirane na cjelovit razvoj djetetove osobnosti. Na taj razvoj bitan utjecaj imaju kreativne aktivnosti bliske umjetničkom izrazu. Njima se omogućavaju opažajno i doživljajno izražavanje, a utječu i na spoznajni, emocionalni i socijalni status djece. Glazbene aktivnosti ostvaruju se pjevanjem i sviranjem, slušanjem glazbe, izražavanjem i stvaranjem, istraživanjem i pokretom. Na koji se način one provode u praksi i koji su rezultati u razvoju glazbenih vještina djece, ovisi i o kompetencijama odgojiteljica. Istraživanju kojemu je jedan od zadataka bio utvrditi glazbene kompetencije odgojiteljica, primarni je cilj bio istražiti na koji se način provodi glazbeni odgoj u predškolskim ustanovama. Provedeno je tijekom 2014. i 2015. godine, na uzorku od osamdeset odgojiteljica iz Istarske županije. Rezultati istraživanja pokazuju da postoje preduvjeti za realizaciju glazbenih aktivnosti, ali ukazuju i na problematiku vezanu uz pitanje razvoja glazbenih vještina djece u odnosu na glazbene kompetencije odgojiteljica. Jedan od načina poboljšanja njihovih kompetencija jesu pozorno osmišljeni stručni seminari iz metodičkog i umjetničkog područja glazbe, koji bi bili sastavni dio cjeloživotnog obrazovanja. Rezultati seminara trebaju se ogledati u većoj sigurnosti odgojiteljica u izvođenju glazbe, boljem poznavanju glazbenih djela te unaprjeđivanju metodičkih vještina. To će omogućiti veće zadovoljstvo u pripremi i realizaciji glazbene aktivnosti, a njihova stručnost utjecat će na kvalitetan rani glazbeni odgoj djece, što je temelj za uspješan razvoj glazbenih sposobnosti.

Ključne riječi: djeca, glazbene aktivnosti, glazbeni razvoj, kompetencije, odgojiteljice, predškolske ustanove.

ODGOJ I UČENJE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Vodeći se idejom poboljšanja kvalitete odgojno-obrazovne prakse u skladu s potrebama i zahtjevima suvremenog društva, uspostavljeni su različiti koncepti i strategije usmjereni prema razvoju i unaprjeđenju djetetovih dispozicija. Intenzitet i ekstenzitet odgojno-obrazovnih zahtjeva i ishoda razlikuju se u odnosu na razine i cikluse obrazovanja. Budući da ustanove za rani odgoj i obrazovanje djece predstavljaju kvalitetan izvanobiteljski čimbenik te utječu na oblikovanje intelektualnih, emocionalnih i socijalnih veza djece s drugom djecom te djece i odraslih, velika je pozornost upravo na načinima odgoja i metodama učenja djece predškolske dobi.

Holistički pristup, kao novu paradigmu odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi, odlikuje stajalište da njegu, odgoj i učenje u ranoj dobi valja shvatiti cjelovito, u zajedničkom življenju djeteta s drugom djecom i odraslima (Slunjski, 2011). Kvalitetna organizacija rada u jaslicama i vrtiću podrazumijeva jasne ciljeve i zadaće, primjerene sadržaje, strategije i individualni pristup u stimulativnom okružju, što pridonosi cjelokupnom razvoju djece. Okružje treba biti ispunjeno raznovrsnim poticajima koji djetetu omogućavaju slobodan izbor aktivnosti i slobodno učenje, u mjeri u kojoj žele i u odnosu na njihove realne sposobnosti. Upravo se u *kutićima* provode različite aktivnosti uz koje djeca igrajući se istražuju, konstruiraju i zaključuju, dakle, stječu znanja, razvijaju svoja umijeća, stvaraju i propituju. Uz navedeno, što u prvi plan stavlja kompetencije i uspjeh djeteta, omogućava se stvaranje pozitivne slike o

sebi, podržavaju djetetova originalnost i inicijativa, samostalnost i odgovornost. U tom stimulativnom okružju važna je uloga odgojiteljice koja uz odgoj, pažnju i strpljenje prati i usmjerava djetetovo istraživanje, otkrivanje i potiče samostalni rad. Zbog svega navedenoga učenje u vrtiću jedinstveno je u spoznajno-emocionalno-socijalnom kontekstu i vrlo važan segment kvalitetnog odrastanja.

S obzirom na to da je temeljna uloga predškolskog odgoja i obrazovanja „stvaranje uvjeta za potpun i skladan razvoj djetetove osobnosti, doprinos kvaliteti njegova odrastanja i, posredno, kvaliteti njegova obiteljskoga života“ (Nacionalni okvirni kurikulum, 2010, str. 28), važno je stvoriti preduvjete kojima će se podržati djetetov cjeloviti razvoj, u sklopu kojega će umjetničko područje biti ravnopravno s ostalim područjima. Budući da je struktura predškolskog kurikuluma podijeljena na tri potpodručja: ja; ja i drugi; svijet oko mene (ibid.) te da područja kompetencijskih dimenzija obuhvaćaju: temeljna znanja, vještine i sposobnosti te vrijednosti i stavove (ibid.), razvidno je kako upravo umjetničko područje može pridonijeti usvajanju i praktičnoj uporabi pojmova i predodžbi, izgradnji znanja koja omogućavaju djeci komunikaciju s drugima te razvijanju kulturnih obrazaca i vrijednosti.

Bitnu sastavnicu predškolskog odgoja i obrazovanja čini umjetnost, odnosno kreativne aktivnosti bliske umjetničkom izrazu. Umjetnički odgoj obuhvaća doživljaj, opažanje, izražavanje, razumijevanje i procjenjivanje umjetničkih djela, ali isto tako i stvaranje. U predškolskoj dobi potrebno je razvijati opažajne i doživljajne elemente koji će voditi prema percepciji umjetničkog te omogućiti izražavanje dojmova na različite načine, govorom, pokretom, crtežom. U predškolskom razdoblju opažanje je svjesnije, a promatranje pažljivije, prelazi se od opažanja k promatranju, kao novi stupanj spoznajne aktivnosti, što vodi prema oblikovanju dječjeg mišljenja. Odgojem i obrazovanjem prvobitni osjetilni i intuitivni impulsi prelaze u racionalno-logičke.

Kreativnim aktivnostima bliskim umjetničkom neposredno se utječe na kulturu djece i započinje dugotrajan proces oblikovanja estetske percepcije i recepcije umjetnosti te razvoja i unaprjeđivanja dječjih stvaralačkih sposobnosti. Aktivnostima djece na umjetničkom području potiče se njihov cjelokupan intelektualni, psihofizički, emocionalni, moralni, duhovni i tjelesni razvoj i naglašava kulturna i estetska dimenzija odgoja i obrazovanja. Budući da je estetski sud podložan promjenama te da na njega utječu mnogobrojni čimbenici, umjetničkim aktivnostima valja pristupiti pažljivo pa je potreban uzor koji će poticati dječje kreativne potencijale i pomoći da se oni uobličie i korigiraju. Stoga, umjetničkom području u predškolskim ustanovama valja pristupiti stručno i pedagoški, poznavajući sve aspekte i faze dječjega psihofizičkoga razvoja i mogućnosti glazbeno-pedagoškoga rada u predškolskim ustanovama.

PREDUVJETI ZA GLAZBENI RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA

Sposobnost djeteta da u prvim danima života intenzivno reagira na različite vrste slušnih i umjetničkih podražaja, govori u prilog tome da glazbeni razvoj počinje rođenjem pa čak i ranije, u prenatalnom periodu, o čemu postoje brojne studije (Radoš, 2010). Sloboda i Howe (1991) smatraju da je već prva godina života ključna za postavljanje osnova glazbenog razvoja, pogotovo ako se djetetu planski i neprekidno pozornost usmjerava na glazbene utiske i potiče na reprodukciju u vidu govorno-glazbenih aktivnosti. Suzuki (prema: Potkovic-Endrighetti, 2002) napominje da je na roditeljima da djetetove sposobnosti usmjere i razvijaju te da je glazba put kojim se izgrađuju humani ljudi. Time se osobita važnost daje upravo ranom djetetovom iskustvu i planiranim aktivnostima koje vode k cjelovitom, a ne samo glazbenom razvoju. Većina suvremenih pedagogija, kada je u pitanju rani odgoj, zagovaraju: što ranije - to bolje, kao npr. Kodaly (Kazić, 2013).

Poželjno je da razvoj glazbenih sposobnosti započne već u obiteljskom domu, ali budući da to nije čest slučaj, velika su očekivanja od predškolskih ustanova jer u njima može

započeti sustavan glazbeni odgoj i obrazovanje djece. Kako bi se glazbene sposobnosti razvile po mjeri djeteta, važno je pronaći aktivnosti primjerene razvojnoj dobi djece i navikavati ih na glazbu različitim glazbenim i izvanglazbenim podražajima. Način poticanja, usavršavanja i razvoja glazbenih vještina u predškolskim ustanovama povjeren je odgojiteljicama, što znači da će se tek njihovim angažmanom i stručnim radom, glazbene dispozicije i sposobnosti djece unaprijediti. U oblikovanju stajališta i odnosa prema glazbenoj umjetnosti odgojiteljica je jedna od onih koja dijete uvodi u svijet glazbe te u velikoj mjeri o njoj ovisi hoće li kontakt s glazbom za dijete biti ugodan ili neugodan. Njezina je uloga individualno pristupiti djetetu, zainteresirati ga za umjetničke aktivnosti kako bi na taj način proširilo svoje iskustvo i znanje te razvilo vještine.

U procesu odgoja djeteta i unaprjeđivanja njegovih glazbenih potencijala tri su važna preduvjeta na koje valja obratiti pozornost: na njegovu muzikalnost, postojeće glazbene sposobnosti i glazbenu inteligenciju. Sva su tri čimbenika vrlo usko povezana.

Izraz muzikalnost u svakodnevnoj se praksi koristi u svojoj višeznačnosti. De la Motte-Haber (1999) ističe kako se u konverzaciji u kojoj se želi naglasiti da je netko muzikalan dodaju detaljni opisi koji muzikalno predstavljaju kao kompleksan pojam s različitim stajališta. Muzikalnost obuhvaća širok spektar glazbenih sposobnosti, vještina, znanja, iskustava, senzibilnosti, pri čemu se odnos nabrojanih i drugih aspekata bitno razlikuje od pojedinca do pojedinca (Kazić, 2013). Muzikalnost djeteta razmatra se kao sposobnost reagiranja na glazbu, pokazivanja osjetljivosti na estetsku i osjećajnu vrijednost glazbe te na njezina ekspresivna svojstva (Radoš, 2010). Osim percepcije, reakcije i osjetljivosti na glazbenu građu/sastavnice, muzikalnost uključuje i sposobnost doživljavanja, pamćenja, razumijevanja, reprodukcije i vrednovanja glazbe te sposobnost organizacije u glazbi.

Glazbena sposobnost rezultat je nasljednog čimbenika i onoga do tada naučenog neformalnim i formalnim putem, a odnosi se na mogućnost uspješnog djelovanja i svladavanja konkretnog glazbenog zadatka. Radoš (2010) ističe da je to rezultat kapaciteta (urođenih dispozicija udruženih s utjecajem sazrijevanja), neformalnih ranih glazbenih iskustava stečenih pod utjecajem sredine te formalnog učenja glazbe. Budući da je razvoj sposobnosti jedna od primarnih zadaća odgoja i obrazovanja, glazbene sposobnosti djece valja pratiti, poticati i usmjeravati poštujući prirodne zakonitosti njihovog individualnog razvoja.

Karma (prema: Radoš, 2010) glazbene sposobnosti sagledava kao sposobnost uspostavljanja veza između sastavnica zvučne cjeline koja se opaža, a time se autor približava Gardnerovom poimanju glazbene inteligencije, za kojega glazbena inteligencija predstavlja složenu cjelinu kognitivnih operacija koje omogućavaju pojedincu da opazi, osmisli, organizira i preoblikuje glazbene obrasce u manje ili veće cjeline. Razvoj dječjih glazbenih sposobnosti usko je povezan sa smjenjivanjem kvalitativno različitih stupnjeva kroz koje dijete prolazi od rođenja do perioda relativne zrelosti. Iako postoji tipična dob u kojoj se javlja pojedina glazbena reakcija, npr. zvuk, ritam, melodija, visina, trajanje (Shuter, 1982), pojava određenih djetetovih glazbenih reakcija uvjetovana je nasljednim čimbenicima. Radoš (2010) ističe da iako su glazbene sposobnosti ili u formi osnovnog glazbenog potencijala (Gordon) ili u obliku glazbene inteligencije (Wing, Gardner) od temeljnog značaja, ne mogu biti dovoljne pri objašnjavanju glazbenog razvoja djeteta i njegove glazbene uspješnosti. Naime, uza sve navedeno, glazbeni razvoj djeteta ovisi i o njegovom nasljeđu, osobnosti, obiteljskom okruženju, ali i interesu, motivaciji, želji, formalnom i neformalnom obrazovanju i sl. Budući da su glazbene sposobnosti djece, između ostaloga, rezultat poticaja kojima ih izlažemo (de la Motte-Haber, 1999), važno ih je postaviti u kontekst formalnog obrazovanja i sustavno utjecati na razvoj dječjih glazbenih sposobnosti.

GLAZBENI ODGOJ DJECE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

U predškolskim ustanovama glazbeni odgoj sastavni je dio odgojno-obrazovnog procesa i provodi se svakodnevno. Glazbenim odgojem djeca u najranijoj dobi započinju s upoznavanjem glazbe i osnovne glazbene terminologije na prirodan, aktivan i zoran način. Njime se unaprjeđuju njihovi potencijali, razvijaju glazbene sposobnosti te usavršavaju glazbene vještine. Bavljenje glazbom sinkretičkim, a time i stvaralačkim postupcima vodi prema opažajnom i doživljajnom izražavanju, pridonosi glazbenom i općem razvoju djece, utječući na njihovu spoznajnu razinu, na govorne sposobnosti te emocionalnu i socijalnu interakciju s vršnjacima i odraslima. Glazbene aktivnosti trebaju biti pažljivo planirane kako bi potaknule prirodan tijek razvoja i omogućile djeci napredak.

Radoš (2010) napominje kako većina autora smatra da se u periodu oko treće godine života, u zavisnosti od društvenih uvjeta i kvaliteti glazbene stimulacije javljaju razlike u dječjim glazbenim reakcijama. Period od treće do šeste godine predstavlja veću mogućnost dječjeg glazbenog razvoja, stoga će, ovisno o stupnju razvoja djece i kvaliteti dotadašnjeg glazbenog odgoja, biti moguće u tom periodu postići konkretnije rezultate.

Kako bi se razlikovale dječje razvojne faze i sugeriralo što djeca vezano za glazbene aktivnosti mogu postići, Swanwick i Tillman (prema: Lehmann, Sloboda, Woody, 2007) razradili su četverostupanjsku spiralu glazbenog razvoja: do četvrte godine djetetova života, od pete do devete godine, od desete do petnaeste te nakon petnaeste godine djetetova života. Prve dvije razine odlikuje faza ovladavanja i imitacije. Prva se razina temelji na auditivnoj percepciji i istraživanju zvuka s naglaskom na glasnoću i boju, nakon čega slijedi manipulativno korištenje ritamskih glazbala fokusiranoga na ponavljanju ritamskih obrazaca. Druga razina započinje osobnim glazbenim izražavanjem djece, posebno pjevanjem, a izražajnost pjevanja postiže se promjenom tempa i dinamike.

Djeca u jasličkoj dobi, do treće godine, glazbene podražaje trebaju prije svega dobivati u obliku slušanja i otkrivanja zvučne okoline. Na taj način pobuđuje se njihov interes i navikavaju se na glazbu. Slušanjem glazbe započinje glazbeni razvoj s naglaskom na osjetilnu sastavnicu djetetove osobnosti, a glazbene reakcije ovise o stupnju razvoja svakog pojedinog djeteta. Cilj je slučajno i usputno slušanje pretvoriti u svjesno osluškivanje, pobuditi interes djece za sve zvučno što ih okružuje, razvijati njihovu auditivnu radoznalost te stvoriti temelje za upoznavanje, pamćenje i analizu zvučnih dojmova. Iako je predmet slušanja cjelokupna zvučna okolina, odličan materijal predstavljaju brojalice, zatim kratke pjesme koju će dijete upoznati upravo slušanjem i učestalim ponavljanjem, bez potrebe za *učenjem po sluhu*. S djecom jasličke dobi provode se i različite glazbene igre koje pridonose razvoju ritma, motorike i govora te pobuđuju njihovo vedro i radosno raspoloženje. Dječju želju za uključivanjem i sudjelovanjem u glazbenim aktivnostima valja brižljivo poticati te voditi prema složenijim zadacima.

Od treće godine djetetova života do polaska u školu, ono prelazi brojne razvojne faze. U tom je periodu moguće ostvariti uspješne rezultate u različitim glazbenim odgojno-obrazovnim područjima: u slušanju glazbe, pjevanju, glazbenim igrama i sviranju na udaraljka. Glazbenim aktivnostima pobuđuje se i razvija interes za glazbu, razvija želja za sudjelovanjem u glazbenim aktivnostima, započinje konkretniji razvoj glazbenih sposobnosti, njeguje se i kultivira glas, postiže samostalnija i ritamsko-melodijski preciznija izvedba pjesme pjevanjem i/ili sviranjem, doživljava i izražava glazba, prepoznaju osnovne glazbene sastavnice i slično. Svake se naredne godine proširuju i obogaćuju zvučni utisci i proširuju dječja iskustva.

Od pete godine nadalje veća se pozornost posvećuje intonaciji i pravilnom pjevanju, razvija glazbeno pamćenje, zatim veća preciznost u ritamskoj i melodijskoj izvedbi te se pozornost posvećuje prijemljivosti i analizi glazbenog djela. U ovom razdoblju djeca uče pjesmu *po sluhu*, brže svladavaju nove skladbe, primjećuju dijelove koji se ponavljaju i različite dijelove, s lakoćom pamte riječi. Apstraktnost visine tona sve je manja, a shvaćaju i uzorak

trajanja tonova. Uz pjevanje, djeca mogu zapaziti odlike ritma/metra i melodije, uzlazno i silazno kretanje tonova te karakter i ugođaj glazbe. Kod djece predškolske dobi postoji tijesna povezanost između glazbe i pokreta pa se uz pjevanje uvode i jednostavne kretnje koje olakšavaju pamćenje pjesme, pogotovo teksta te utječu na bolju realizaciju. Uz aktivnost pjevanja, u odgojno-obrazovnom procesu djeca sviraju na ritamskim udaraljka, igraju glazbene igre te sve aktivnije slušaju glazbena djela.

U procesu glazbenog odgoja izražena je povezanost glazbe s drugim područjima koji su, često, motivirajući čimbenik i služe proširivanju djetetova glazbenoga iskustva. Glazbene su aktivnosti u predškolsko doba povezane s drugim aktivnostima i područjima mnogo više nego u bilo kojem periodu kasnije, tako da je glazba izvor ne samo glazbenih predodžbi i refleksija već i sredstvo razvoja stvaralačkog identiteta u kojem dijete dobiva mogućnost spoznajnog, socijalnog i emotivnog razvoja. Rezultati istraživanja pokazali su kako potaknuti iskustvima vezanim uz glazbu, djeca postižu bolje rezultate i na drugim područjima. Tako su, primjerice istraživanja Jensena (2000), Rauschera (2009), Schellenberga (2006) i Thompsona (2009) ukazala na brojne dobrobiti koje glazbene aktivnosti imaju u životu djeteta: od njegovog formalnog znanja, veće motiviranosti do kvalitetnijih društvenih interakcija.

U početnom glazbenom odgoju djeteta osobito je bitno oslušivati djecu i prepoznati njihove afinitete. Do promjene dječjeg glazbenog iskustva dolazi na način da odgojiteljice svjesno, polazeći od njegovih glazbenih sposobnosti (osobina dječjega glasa, glasovnih i pjevačkih dispozicija, osjećaja za metar i ritam, sposobnosti pamćenja, reproduciranja, izražavanja slušnih impresija, stvaranja) te njegujući estetske glazbene kvalitete u širem smislu, planiraju i ostvaruju svakodnevni rad na području glazbe. Glazbene aktivnosti kojima se pogoduje glazbeni razvoj ostvaruju se pjevanjem i sviranjem, slušanjem glazbe, izražavanjem i stvaranjem, istraživanjem i pokretom, zatim praktičnim i radnim zadacima, igrama i ostalim društveno-zabavnim aktivnostima. Vođeni glazbeni odgoj djeteta implicira sljedeće: razvoj glazbenog sluha prepoznavanjem i razlikovanjem različitog trajanja i visine tona, razvoj ritamskog umijeća, sviranje na udaraljka, njegovanje i razvoj dječjeg glasa, prakticiranje igara s pjevanjem, glazbenih dramatizacija i glazbenih priča te rad na razvoju samostalnog dječjeg glazbenog izražavanja. Na koji se način provodi u praksi i koji su rezultati ovisi, između ostaloga, o odgojiteljicama i njihovim kompetencijama.

METODOLOGIJA EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno tijekom 2014. i 2015. godine u pulskom i rovinjskom dječjem vrtiću u sklopu glazbene edukacije odgojiteljica Istarske županije.

Cilj i zadaci istraživanja

Cilj je ovoga istraživanja utvrditi način provođenja glazbenog odgoja u predškolskim ustanovama.

Na temelju definiranog cilja, proizlaze sljedeći *zadaci* kojima želimo utvrditi:

1. postoje li preduvjeti za uspješan rad s djecom predškolskog uzrasta na području glazbe;
2. koje glazbene aktivnosti odgojiteljice provode u jaslicama i vrtiću;
3. koje su glazbene kompetencije odgojiteljica.

INSTRUMENTARIJ

Za potrebe ovog istraživanja konstruiran je upitnik pod nazivom: «*Provođenje glazbenih aktivnosti u predškolskim ustanovama*». Ponuđeno je 20 tvrdnji na koje su odgojiteljice odgovarale iskazujući svoj stupanj slaganja s tvrdnjama na trostupanjskoj skali Likertovog tipa (1= Ne slažem se, 2=I da i ne, 3=Slazem se). Upitnik je bio anoniman.

Rezultati istraživanja prikazani su deskriptivnom statistikom i univarijantnom analizom varijance u tablicama s pripadajućim podacima.

ISPITANICI

U ispitivanju je sudjelovalo osamdeset odgojiteljica iz Istarske županije, i to iz: Pule, Vodnjana, Štinjana, Medulina, Rovinja, Bala, Kanfanara, Poreča, Buzeta i Umaga. S obzirom na godine staža, odgojiteljice imaju od jedne godine do trideset i devet godina radnog staža. Prema godinama staža od ukupno 80 ispitanica (*Tablica 1*), 46 ima do deset godina radnoga staža, što iznosi, 57,5% (skupina 1), 14 ispitanica ima od 11 do 20 godina radnoga staža, što iznosi 17,5% (skupina 2), 11 ispitanica ima od 21 do 30 godina staža (13,75%, skupina 3) i 9 ispitanica ima više od 30 godina radnoga staža (11,25%, skupina 4). Dvadeset i četiri ispitanice vode jasličku skupinu (djeca od godine dana života do tri godine), dvadeset i dvije rade u mješovitoj (kombiniranoj) skupini (jaslice i vrtić; od godinu dana djetetovog života do šest i pol godina) te trideset i četiri ispitanice rade u vrtičkoj skupini (s djecom od tri do šest i pol godina). Devet odgojiteljica ima završenu osnovnu glazbenu školu, jedna je završila srednju glazbenu školu te jedna studij glazbene pedagogije, ukupno 11, što čini 13,7% od ukupnog broja ispitanica. Posebnu glazbenu edukaciju u vidu polaznja seminara imaju svega četiri odgojiteljice, dakle 5% od ukupnog broja.

Tablica 1: Ispitanice prema godinama staža, glazbenom obrazovanju i glazbenoj edukaciji

Varijable	Aritmetička sredina	St. dev.	Postotak (%)			
			1 –	2 –	3 –	4 –
<i>Godine staža</i>	12,875	11,291	57,50 %	17,50%	13,75%	11,25%
<i>Glazbeno obrazovanje</i>	0,275	0,693	Ne, 86,25 %		Da, 13,75 %	
<i>Glazbena edukacija</i>	0,100	0,438	Ne, 95 %		Da, 5 %	

POSTUPAK

Odgojiteljicama je podijeljen upitnik prije početka seminara za glazbenu edukaciju te je objašnjena svrha ispitivanja, kao i način rješavanja upitnika. Ispitivanje je trajalo ukupno petnaest minuta.

REZULTATI I DISKUSIJA

Budući da su ispitanice odgovarale na 20 tvrdnji s mogućnostima odabira odgovora *Ne slažem se, I da i ne te Slažem se*, donosimo dvije tablice sa svim varijablama u odnosu na koje analiziramo i tumačimo postavljene zadatke istraživanja. U *Tablici 2* prikazujemo varijable rangiranjem, a prema razlikama u skupinama (jaslice, kombinirano i vrtić). U tablici se nalaze izračuni standardne devijacije i postotka.

Tablica 2: Razlike u varijablama po skupinama; standardna devijacija i postotci

VARIJABLA	RANG	JASLICE		KOMBINIRANO		VRTIĆ	
		%	std. dev.	%	std. dev.	%	std. dev.
<i>Vole glazbene aktivnosti</i>	Ne	0	0,000	0	0,213	0	0,000
	I da i ne	0		4,54		0	
	Da	100,00		95,45		100,00	
<i>Razvijaju glazbene vještine</i>	Ne	0	0,337	0	0,351	0	0,287
	I da i ne	12,50		13,63		8,82	
	Da	87,50		86,36		91,17	
<i>Svakodnevne glazbene aktivnosti</i>	Ne	4,16	0,550	22,72	0,690	20,58	0,820
	I da i ne	20,83		54,54		17,64	
	Da	75,00		22,72		61,76	
<i>Razvoj ritma</i>	Ne	0	0,442	4,54	0,595	0	0,430
	I da i ne	25,00		36,36		23,52	
	Da	75,00		59,09		76,47	
<i>Koristim brojalice</i>	Ne	4,16	0,481	0	0,394	0	0,238
	I da i ne	8,33		18,18		5,88	
	Da	87,50		87,81		94,11	
<i>Razvoj intonacije</i>	Ne	20,83	0,740	18,18	0,617	11,76	0,591
	I da i ne	45,83		63,63		64,70	
	Da	33,33		18,18		23,52	
<i>Provodim aktivnost pjevanja</i>	Ne	0	0,204	0	0,351	0	0,327
	I da i ne	4,16		13,63		11,76	
	Da	95,83		86,36		88,23	
<i>Uspješna u pjevanju</i>	Ne	0	0,506	13,63	0,716	0	0,506
	I da i ne	54,16		40,90		47,05	
	Da	45,83		45,45		57,94	
<i>Provodim aktivnost sviranja</i>	Ne	20,83	0,806	9,09	0,631	14,70	0,726
	I da i ne	29,16		54,54		38,23	
	Da	50,00		36,36		47,05	
<i>Uspješna u sviranju</i>	Ne	54,16	0,589	50,00	0,726	61,76	0,612
	I da i ne	41,66		36,36		32,35	
	Da	4,16		13,63		5,88	
<i>Koristim melodijski instrument</i>	Ne	54,16	0,769	45,45	0,888	58,82	0,706
	I da i ne	29,16		22,72		29,41	
	Da	16,66		31,81		11,76	
<i>Slušanje kao pasivna aktivnost</i>	Ne	8,33	0,653	0	0,394	11,76	0,696
	I da i ne	25,00		18,18		14,70	
	Da	66,66		81,81		73,52	
<i>Aktivno slušanje</i>	Ne	41,66	0,880	27,27	0,755	8,82	0,645
	I da i ne	25,00		45,45		47,05	
	Da	33,33		27,27		44,11	
<i>Poznajem glazbenu literaturu</i>	Ne	8,33	0,588	13,63	0,575	14,70	0,621
	I da i ne	62,50		68,18		61,76	
	Da	29,16		18,18		23,52	
<i>Provodim glazbene igre</i>	Ne	8,33	0,637	0	0,476	0	0,327
	I da i ne	16,66		31,81		11,76	
	Da	75,00		68,18		88,23	
<i>Kreativna u osmišljavanju gl. igara</i>	Ne	16,66	0,679	22,72	0,610	8,82	0,575
	I da i ne	54,16		63,63		64,70	
	Da	29,16		13,63		26,47	

VARIJABLA	RANG	JASLICE		KOMBINIRANO		VRTIĆ	
		%	std. dev.	%	std. dev.	%	std. dev.
Primjećujem napredak djece	Ne	0	0,442	4,54	0,590	2,94	0,478
	I da i ne	25,00		31,81		14,70	
	Da	75,00		63,63		82,35	
Zanima me glazbeno područje	Ne	0	0,380	0	0,351	0	0,287
	I da i ne	16,66		13,63		8,82	
	Da	83,33		86,36		91,17	
Samostalno se educiram	Ne	16,66	0,653	31,81	0,785	11,76	0,654
	I da i ne	58,33		40,90		52,94	
	Da	25,00		27,27		35,29	
Želim učiti	Ne	0	0,442	0	0,351	0	0,386
	I da i ne	25,00		13,63		17,64	
	Da	75,00		86,36		82,35	

U Tablici 3 prikazani su rezultati univarijantne analize varijance. Varijable u kojima je utvrđena statistički značajna razlika ($p < 0,05$) između odgojnih skupina ispitanika i prema godinama staža, podebljane su.

Tablica 3: Razlike u varijablama po skupinama i prema godinama staža; statistička razlika

Varijable	Prema odgojnim skupinama				Prema godinama staža odgojiteljica					
	Jasllice-vrtić		Jasllice-kombinirano		Razlika 1-4		Razlika 1-3		Razlika 1-2	
	F	p	F	p	F	p	F	p	F	p
Vole	1,329	0,270	1,093	0,301	2,810	0,045	0	0	0	0
Razvijaju	0,175	0,839	0,012	0,911	1,007	0,394	1,017	0,366	2,030	0,159
Svaki dan	5,691	0,004	14,942	0,000	5,886	0,001	6,748	0,002	7,290	0,009
Ritam	1,550	0,218	1,767	0,190	0,285	0,835	0,407	0,666	0,116	0,734
Brojlice	0,960	0,387	0,013	0,908	3,058	0,033	4,493	0,014	0,593	0,004
Intonacija	0,279	0,757	0,382	0,539	1,681	0,177	2,323	0,105	1,704	0,196
Pjevanje	0,659	0,519	1,276	0,264	0,059	0,980	0,084	0,918	0,160	0,690
Dobro pjevam	0,914	0,405	0,592	0,445	2,136	0,102	3,162	0,048	0,723	0,398
Sviranje	0,034	0,965	0,007	0,930	0,251	0,860	0,168	0,845	0,106	0,745
Dobro sviram	0,629	0,535	0,491	0,486	1,114	0,348	0,618	0,541	1,278	0,262
Koristim instrument	1,248	0,292	0,951	0,334	0,256	0,856	0,306	0,737	0,552	0,460
Pasivno	0,993	0,374	2,125	0,151	0,916	0,437	0,321	0,273	0,555	0,458
Aktivno	2,783	0,068	0,117	0,733	0,357	0,783	0,073	0,929	0,123	0,727
Gl. lit.	0,472	0,625	0,898	0,348	0,403	0,750	0,448	0,640	0,100	0,752
Igre	1,860	0,162	0,008	0,928	0,949	0,421	0,182	0,833	0,000	0,984
Kreativna	1,314	0,274	1,276	0,264	1,635	0,188	2,434	0,095	0,138	0,711
Napredak	1,138	0,325	1,081	0,304	0,279	0,840	0,354	0,702	0,209	0,649
Zanimanje	0,402	0,670	0,078	0,780	0,629	0,598	0,933	0,398	0,007	0,933
Samostalno	1,128	0,328	0,367	0,547	0,742	0,530	1,148	0,323	1,679	0,200
Učiti	0,497	0,610	0,919	0,342	0,929	0,430	0,750	0,475	0,577	0,450

Ad 1) Preduvjeti za uspješan rad s djecom u predškolskim ustanovama na području glazbe

U ovom zadatku analizirali smo četiri varijable: Djeca vole sudjelovati u glazbenim aktivnostima. Glazbene aktivnosti provodim svakodnevno. Djeca razvijaju glazbene vještine u jaslicama/vrtiću. Uviđam napredak u glazbenim sposobnostima djece zbog glazbeno-pedagoškoga rada.

Prema rezultatima iz *Tablice 2*, od 95% do 100% odgojiteljica smatra da djeca vole sudjelovati u glazbenim aktivnostima. Nema većih razlika u stajalištima odgojiteljica koje rade u jaslicama, vrtiću ili kombinirano. Značajna statistička razlika vidljiva je pri analizi razlike između odgojiteljica koje imaju radni staž do deset godina u odnosu na one koje imaju staž iznad trideset godina, *Tablica 3* ($F=2,810$, $p=0,045$). Smatramo važnim što je odnos djece prema glazbi i glazbenim aktivnostima pozitivan jer su na taj način otvoreni za glazbene poticaje i podražaje i spremni *primati* glazbu. Djeca vole sudjelovati u glazbenim aktivnostima jer su ugodne, neopterećene, prirodne, bliske njihovom senzibilitetu, jer se događaju u veselom i motivirajućem ozračju. Susret s glazbom doživljava se neposredno. Budući da dijete doživljava glazbu najprije fiziološki i emocionalno, za njega je u trenutku slušanja ili muziciranja bitno da se osjeća lijepo i ugodno (Willoughby, 1993). Kroz igru i interakciju s odgojiteljicama, djeca doživljavaju i izražavaju se glazbom: pjevaju, sviraju, slušaju glazbu, plešu, improviziraju, istražuju, stvaraju.

Rezultati našega istraživanja kod varijable *Glazbene aktivnosti provodim svakodnevno* pokazuju sljedeće (*Tablica 2 i 3*): u potpunosti se slaže s tvrdnjom 75% odgojiteljica koje rade u jaslicama (*i da i ne* je izjavilo 21%), 22,7% odgojiteljica koje rade u kombiniranoj skupini (*i da i ne* 54, 5%) te 61,7% odgojiteljica koje rade u vrtićkoj skupini (*i da i ne* 17,64%). U ovoj varijabli postoji značajna statistička razlika na razini $p<0,05$ prema odgojnim skupinama i prema godinama staža odgojiteljica: jaslice-vrtić ($F=5,691$; $p=0,004$), jaslice-kombinirano ($F=14,942$; $p=0,000$); do deset godina staža - preko trideset godina staža ($F=5,885$; $p=0,001$); do deset godina staža – od dvadeset i jedne do trideset godina staža ($F=6,748$; $p=0,002$); do deset godina staža – od jedanaest do dvadeset godina staža ($F=7,290$; $p=0,009$). Iz navedenoga možemo uočiti da postoje razlike između odgojiteljica koje imaju do deset godina radnoga staža u odnosu na sve druge grupacije, a ovisno o godinama staža. Činjenica je da bi glazbene aktivnosti trebalo provoditi svakodnevno i to više puta dnevno. Gotovo svaka je aktivnost prigodna da se poveže s glazbom i to u obliku aktivnog glazbenog izričaja (pjevanjem, sviranjem) ili pasivnog (djeca slušaju glazbu prije spavanja, tijekom hranjenja, uz crtanje i sl.). Glazbena aktivnost najčešće nije samostalna aktivnost već integrirana s ostalim područjima i sadržajima. Ipak, važno je glazbu provoditi i kao samostalnu aktivnost u kojoj će se djeca posvetiti u većoj mjeri glazbenim značajkama te spoznati više o samoj glazbi. Djeca s kojom se redovito provode glazbene aktivnosti imaju priliku živjeti glazbu i s glazbom. Povod glazbenih aktivnosti je igra i zabava, a ishod, zapravo, učenje kroz igru i zabavu. Glazba utkana u dnevne aktivnosti kao njihov sastavni dio služi razvojnim i pedagoškim ciljevima i istovremeno predstavlja za dijete izvor zadovoljstva, pozitivnih emocija i estetskih doživljaja (Radoš, 2010).

Više od 86 % odgojiteljica (jaslice: 87,5%, kombinirano: 86,36%, vrtić: 91,17, *Tablica 2*) smatra da se u predškolskoj ustanovi razvijaju glazbene vještine. Značajna statistička razlika među skupinama i prema godinama staža nije pronađena. Glede uviđanja napretka u glazbenim sposobnostima djece poradi glazbeno-pedagoškoga rada, najviše to primjećuju odgojiteljice u vrtiću (82,35%), a najmanje odgojiteljice koje rade u kombiniranim skupinama (jaslice i vrtić), 63,63%. Značajna statistička razlika među skupinama i prema godinama staža nije pronađena. Djeca intenzivno doživljavaju svijet koji ih okružuje pa je promatranje djece s ciljem uočavanja njihovih dispozicija i sposobnosti prvi korak u pedagoškom radu. U odnosu na njihovu spontanu reakciju i izričaj na glazbu, kao i uz zadatak koji postavlja odgojiteljica, određuje se što će se i na koji način raditi s djetetom da bi ono razvilo svoj glazbeni kapacitet. Uza sve navedeno mogu se detektirati razine djetetove muzikalnosti, glazbenoga sluha, glazbenih sposobnosti i glazbene inteligencije. Djeca će razviti glazbene vještine, pogotovo u starijoj vrtićkoj dobi, kada su psihofizički spremni odgovoriti preciznije na konkretan glazbeni podražaj. Brzina dolaska do određenih glazbenih vještina individualnog je karaktera i određena je razinom kvalitete glazbenih dispozicija, kvalitetom stimulacije u jaslicama/vrtiću pri čemu veliku ulogu ima kompetentna, glazbeno osviještena i metodički spretna odgojiteljica, ali i djetetova aktivnost. Napredak djeteta u području glazbe, dakle, ovisit će o njihovim dispozicijama, sposobnostima, ali i stručnom glazbeno-pedagoškom radu odgojiteljica na razvoju

djetetovih glazbenih vještina. Valja istaknuti da je potrebno glazbene aktivnosti provoditi svakodnevno, ali također preispitati napreduju li djeca zbog odličnog provođenja glazbenih aktivnosti i jasnih poticaja ili je ipak to zbog njihova individualnog razvoja pri čemu su i mali poticaji – dovoljni.

Ad 2) Glazbene aktivnosti u predškolskim ustanovama

U ovom zadatku analizirali smo osam tvrdnji: *Provodim aktivnost pjevanja. Radim na razvoju intonativnih umijeća djece. Radim na razvoju ritamskih umijeća djece. Koristim se brojalicama. Provodim aktivnost sviranja na ritamskim udaraljka. Provodim slušanje glazbe kao pasivnu aktivnost (prilikom rada na drugim područjima). Provodim aktivno slušanje glazbe (upoznavanje skladatelja i osnovnih glazbenih sastavnica djela). Provodim glazbene igre.*

Prema rezultatima iz *Tablice 2* pjevanje je aktivnost koja se u predškolskim ustanovama provodi u visokom postotku (86,3%-95,8%). Značajne statističke razlike nisu pronađene. Glazbeno-pedagoška vrijednost pjesme ogleda se u tome što obuhvaća i reflektira iskustva djece i znanja s područja prirode, okoline, materinskog jezika i sl. Tempo i karakter pjesme, a osobito tekst, utječu na emocionalno i intelektualno stanje djece: vedra i živahna pjesma budi u djeci optimizam i radost, potiče dobro raspoloženje, a nježna i osjećajna pjesma utječe na smireno ozračje, dok tekstovi pjesama proširuju dječja znanja i iskustva te obogaćuju njihov rječnik novim riječima i pojmovima. Osim što se aktivnost pjevanja treba provoditi svakodnevno, važno je pratiti pjevačko umijeće djece, koje Moorhead i Pond (1978) tumače iz faze *pjevuckanja* koje proistječe iz govora, a povezano je s pokretom, repetitivnog karaktera i melo-ritamski jednostavno, u fazu pravoga pjevanja kad se koriste melo-ritamski složenije pjesme i veća pozornost posvećuje interpretaciji. Ipak, iz rezultata prema *Tablici 2* vidljivo je da svega manji postotak ispitanica (od 18,1%-33,3%) radi na razvoju intonativnih umijeća djece. Značajne statističke razlike nisu pronađene. Upravo zato odgojiteljicama treba pomoći da razviju tu svoju kompetenciju te ukazati na načine njege i razvoja dječjih glasovnih i pjevačkih mogućnosti, ukazati im na koji se način koristiti tehnikom memoriranja i reproduciranja pjesme te na koji način njegovati estetsku kvalitetu pjesme.

Rezultati iz iste tablice ukazuju i na to da odgojiteljice više rade na razvoju ritamskih umijeća djece (od 59% do 76,4%), a između ostaloga u tu svrhu koriste se brojalicama (više od 87% ispitanika). Vezano za brojalicu, postoji značajna statistička razlika na razini od 5%, *Tablica 3*, u odnosu na godine staža odgojiteljica i to onih do deset godina staža prema ostalim skupinama (preko trideset godina staža $F=3,058$; $p=0,033$; od dvadeset i jedne do trideset godina $F=4,493$; $p=0,014$; od jedanaest do dvadeset godina staža $F=0,593$; $p=0,004$). Kako bi se učvrstio osjećaj za ritam i metar u radu se koriste dječjim brojalicama. Jurišić i Sam Palmić (2002, str. 21) ističu kako se pritom „razvijaju glazbene sposobnosti, glazbene vještine i osobine djeteta, kao što su: osjećaj individualnosti, pripadnosti kolektivu (socijalizacija u užem smislu), samoaktivnost, zatim kreativnost i stvaralačke sposobnosti“. Brojalicama se koriste kako bi djeca u igri doživjela ritam govora, kako bi ga povezala s pokretom, pravilno uklopila u razbrojavanje te da ih se potakne na spontano improviziranje. Glede provođenja aktivnosti sviranja, prema našem uzorku, od 36,3% do 50% ispitanica provodi aktivnost sviranja na ritamskim udaraljka. Sviranjem na ritamskom instrumentariju uvodimo dodatnu aktivnost i zanimljivost te usmjeravamo dječju pozornost na različite zvukove i boje te potičemo njihov smisao za improvizaciju. Sviranje može biti i kao pratnja pjesmi pa se jednostavnim aranžmanom može osnažiti cjelokupan dojam. Značajne statističke razlike nisu pronađene.

Prema rezultatima iz *Tablice 2*, aktivnost slušanja glazbe u većoj se mjeri provodi u pasivnoj formi (od 66,6% do 81%) nego u aktivnoj koja za cilj ima upoznavanje karakteristika/sastavnica određenoga djela i skladatelja (od 27,2% do 44,1%). Slušanjem glazbe utječe se na razvoj emocionalno-intelektualno-glazbenih sposobnosti te osjetljivosti i senzibiliteta za glazbu. Važno je da odgojiteljice prepoznaju i razlikuju glazbene sastavnice kako bi djecu upoznale s glazbenim izražajnim elementima te ih naučile prepoznavati i razlikovati. Poželjno je

naučiti dijete aktivnom slušanju. Aktiviranje djetetovih osjećaja u susretu s umjetničkim djelima ukazuje na to da dijete stječe sposobnost da postane slušatelj. Gardner (1982) ističe da se period od pete do sedme godine obilježava kao prekretnica u estetskom razvoju djece. Aktivno slušanje predstavlja mogućnost za razvoj analitičkih glazbenih sposobnosti, no ne treba biti jedini pristup jer djeci predškolske dobi glazba može poslužiti u pasivnom obliku, za ugodan rad na drugim područjima, što će također imati dugoročan učinak u oblikovanju glazbenog identiteta djece.

Veći broj ispitanika provodi glazbene igre (od 68,1% do 88,2%), najviše u vrtičkoj skupini. Glazbene igre kojima se objedinjuju sva dosadašnja iskustva i glazbena područja utječu na glazbeni razvoj djece jer se u glazbenim igrama pjeva, svira, pleše, improvizira, oponaša, dakle, dolazi do potpunog djetetovog glazbenog izraza koji se ostvaruje na više razina i kroz više područja.

Ad 3) Glazbene kompetencije odgojiteljica

Zadatak smo analizirali kroz osam tvrdnji: *Uspješna sam u pjevanju (odlično intoniram i interpretiram pjesme). Uspješna sam u sviranju (znam svirati i vješto demonstriram svoje sviračko umijeće). Sviram melodijski instrument (sintesajzer, harmonika, gitara, drugo) pri pjevanju. Poznajem glazbenu literaturu (djela, skladatelje). Kreativna sam i samostalno osmišljam glazbene igre. Zanima me područje glazbe. Samostalno se glazbeno educiram. Želim učiti o glazbi i glazbenim sastavnicama i zato idem na seminare.*

U odnosu na varijablu *Uspješna sam u pjevanju (odlično intoniram i interpretiram pjesme)* rezultati iz *Tablice 2* pokazuju kako tek 45,8% odgojiteljica koje rade u jaslicama smatraju da su uspješne, 45,4% onih koje rade u kombiniranoj skupini te 57,9% odgojiteljica koje rade s djecom vrtičke skupine. Značajna statistička razlika nađena je između odgojiteljica koje rade do deset godina i onih od dvadeset i jedne do trideset godina radnoga staža ($F=3,162$; $p=0,048$). Budući da je pjevanje najčešća aktivnost koja se provodi u vrtiću, rezultati ukazuju na mogući problem koji neposredno utječe na glazbeni odgoj djece. S obzirom na to da oni uče imitacijom, a odgojiteljica obrađuje pjesmu metodom demonstracije, pitanje je što će djeca imitirati i na koji će način razviti svoje pjevačko umijeće. Na to se nadovezuje i pitanje dosadašnjeg obrazovanja odgojiteljica jer iznimno mali postotak smatra da znaju *svirati* te da su uspješne u tome (jaslice: 4,16%, kombinirano: 13,63%, vrtić: 5,88%). Značajna statistička razlika među skupinama i prema godinama staža nije pronađena. Očito je da je premalo sati nastave glazbenih kolegija na fakultetima, pogotovo kod tako kompleksne vještine koje studenti trebaju steći tijekom studija. U pjevanju i sviranju vrlo uspješne mogu biti tek one odgojiteljice koje su polazile glazbene škole ili tečajeve, a kojih na našem uzorku ima malo. Nadalje, vidljivo je iz *Tablice 2* da melodijski instrument u radu koristi manji broj odgojiteljica (najviše odgojiteljice iz kombinirane skupine, 31,81%, a najmanje odgojiteljice iz vrtičke skupine, 11,76%). Iz svega navedenoga razvidno je kako postaje upitna cjelokupna izvedba odgojiteljica koja obuhvaća pjevanje i sviranje, a upravo se na taj način djeca upoznaju s pjesmama. Budući da je važno područje rada u predškolskim ustanovama i slušanje glazbe, zanimalo nas je u kojoj mjeri odgojiteljice poznaju glazbenu literaturu. Uviđamo istu negativnu tendenciju, odnosno mali postotak odgojiteljica (od 18, 18% do 29,16%) koje smatraju da poznaju glazbenu literaturu (djela, skladatelje). Značajna statistička razlika među skupinama i prema godinama staža nije pronađena. Smatramo da je važno poznavati lik i djelo nekih skladatelja jer kroz njihove biografije (ispričane na djeci primjeren način, kroz priču ili dramatizaciju), djeca uče o osobama koje su kulturološki utjecale na mnoge generacije, od kojih su mladi učili i koji su bili i jesu uzor. Poznavati glazbena djela znači prepoznati emociju i idejnost koju ono donosi, glazbene sastavnice koje ga čine specifičnim, a poznavanje tih sastavnica omogućava poznavanje glazbe. Vezano za područje glazbenih igara koje su sastavni dio odgojnoga rada, svoju kreativnost pri osmišljavanju novih igara pokazuje opet manji broj ispitanica, od 13,63% do 29,16%. Značajna statistička razlika među skupinama i prema godinama staža

nije pronađena. Nesigurnost pri izvođenju glazbe i nedovoljno poznavanje glazbene literature očito se odražava i u njihovoj percepciji glazbe pa je logično da nemaju potrebu istraživati svoju kreativnost na području glazbe. Rezultati iz *Tablice 2* pokazuju da se od 25% do 35% odgojiteljica samostalno glazbeno educira, ali zato ih područje glazbe zanima (od 83, 3% do 91, 1%) i žele učiti o glazbi i glazbenim sastavnicama te zato idu na seminare (od 75% do 86,3%). Značajne statističke razlike među skupinama i prema godinama staža nisu pronađene.

ZAKLJUČAK

Istraživanje na našem uzorku ispitanica pokazuje da postoje preduvjeti za realizaciju glazbenih aktivnosti jer djeca vole sudjelovati u glazbenim aktivnostima, ali ukazuje i na problematiku koja se odnosi na pitanje razvoja glazbenih vještina djece i glazbenih kompetencija odgojiteljica. Osim što se glazbene aktivnosti trebaju provoditi svakodnevno, važno je i tko ih provodi te na koji način, odnosno jesu li odgojiteljice muzikalne, glazbeno spretne, osviještene i u dovoljnoj mjeri glazbeno obrazovane te jesu li pronašle primjeren metodički put i individualizirani postupak kojim će utjecati na razvoj glazbenih vještina svakog djeteta i napredak prema njegovim mogućnostima.

U predškolskim ustanovama provode se aktivnosti pjevanja, sviranja, slušanja glazbe, glazbenih igara (stvaralaštva). Međutim, ako neke od zadaća glazbenog odgoja sagledamo kroz prizmu razvoja intonativnih i ritamskih umijeća djece, što je već u predškolsko doba važno ispravno postaviti, nameće se pitanje mogu li to odgojiteljice postići. Gotovo 50% odgojiteljica ne smatraju se uspješnima u pjevanju, više od 80% ne smatra se uspješnima u sviranju, što se neposredno odražava na razvoj dječjih glazbenih vještina. Iz svega navedenoga razvidno je kako postaje upitna cjelokupna izvedba odgojiteljica koja obuhvaća pjevanje i sviranje, a upravo se na taj način djeca upoznaju s pjesmama i bave glazbom. Manje od 30% odgojiteljica smatra da poznaje glazbenu literaturu pa je pitanje koja će djela prezentirati djeci i s kojim ciljem. Zato i ne čude rezultati koji pokazuju da se slušanje glazbe više provodi u pasivnoj formi. Jedino u području glazbenih igara odgojiteljice ne iskazuju veći problem jer su glazbene igre u velikoj mjeri isprepletene s drugim područjima pa ne dolazi do izražaja isključivo glazbeni razvoj djece.

Nesigurnost pri izvođenju glazbe i slabije poznavanje glazbene literature, reflektira se i u njihovoj percepciji glazbenog područja, kojemu nisu sklone u većoj mjeri jer su svjesne nedostataka u vlastitim glazbenim kompetencijama. Ipak, značajno je što odgojiteljice područje glazbe zanima i to iznad 83%, žele učiti o glazbi i glazbenim sastavnicama te zato idu na seminare (više od 75%).

Činjenica je da glazbenom području treba posvetiti veću pozornost tijekom studija gdje se odgojiteljice susreću s nizom glazbenih i glazbeno-metodičkih kolegija. Očito je da je pre-malo sati nastave glazbe na fakultetima, a pjevačko i sviračko umijeće vrlo je kompleksno i stječe se višegodišnjim vođenim vježbanjem. Budući da u bliskoj budućnosti nije razvidno povećanje satnice, poželjno bi bilo revidirati silabuse te pronaći primjereniji način dostizanja glazbenih kompetencija odgojiteljica te osigurati relevantnu literaturu kojom će se detaljnije upoznati s mogućnostima glazbenog odgoja u predškolskoj dobi.

Također, poželjno je organizirati veći broj edukacija nakon završetka studija, dakle stručnih seminara kojima će odgojiteljice unaprijediti svoje glazbene kompetencije. Cjeloživotno obrazovanje na području glazbe, stručno i umjetničko, trebalo bi biti od primarnog značaja za poboljšanje vlastitoga rada. Kad odgojiteljice postignu sigurnost u izvođenju glazbe, bolje upoznaju glazbena djela te unaprijede svoje metodičke vještine, s većim će zadovoljstvom pripremati i realizirati glazbene aktivnosti, a njihova stručnost utjecat će na kvalitetan rani glazbeni odgoj djece, što čini temelj za uspješan razvoj glazbenih sposobnosti i nastavak glazbenog obrazovanja.

LITERATURA

- De la Motte-Haber, H. (1999). *Psihologija glazbe*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Gardner, H. (1982). *The Arts and Human Development*. New York: Wiley.
- Jensen, E. (2000). *Music With the Brain in Mind*. Thousand Oaks, California: Corwin Press.
- Jurišić, G., Sam Palmić, R. (2002). *Brojalica – snažan glazbeni poticaj*. Rijeka: Adamić.
- Lehmann, A. C., Sloboda, J. A. & Woody, R. H. (2007). *Psychology for Musicians: Understanding and Acquiring the Skills*. New York: Oxford University Press.
- Kazić, S. (2013). *Solfeggio: historija i praksa*. Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu i Institut za muzikologiju.
- Moorhead, G. E. & Pond, D. (1978). *Music of Young Children*. Santa Barbara, California: Pillsbury Foundation.
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje* (2010), Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.
- Potkovac- Endrighetti, M. (2002). *Metoda Suzuki: japanska metoda ranog glazbenog odgoja*. Labin: Mathias Flacius.
- Radoš, K. (2010). *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Rauscher, F. H. (2009). The Impact of Music Instruction on Other Skills. U: *The Oxford Handbook of Music Psychology* (ur. S. Hallam, I. Cross, M. Thaut), New York: Oxford University Press.
- Schellenberg, E. G. (2006). Brain Structures of Musicians: Executive Functions and Morphological Implications. U: *Music, Motor Control and the Brain* (ur. E. Altenmüller, M. Wiesendanger, J. Kesselring), New York: Oxford University Press.
- Sloboda, J. A. & Howe, M. J. A. (1991). Biographical Precursors of Musical Excellence: An Intervju study, *Psychology of Music*, 19, str. 3-21.
- Slunjski, E. (2011). *Kurikulum ranog odgoja: istraživanje i konstrukcija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Shuter-Dyson, R. (1982). Musical Ability. U: *The Psychology of Music* (ur. D. Deutsch). New York: Academic Press.
- Thompson, W. F. (2009). *Music, Thought, and Feeling. Understanding the Psychology of Music*. New York: Oxford University Press.
- Willoughby, D. (1993). *The World of Music*. Dubuque. Iowa: WCB Brown & Benchmark Publishers.

Music Education of Children in Preschool Institutions: Opportunities and Limitations

Abstract: Preschool institutions, with their program and educational areas, are oriented towards the comprehensive development of a child's personality. Art has the greatest impact on a child's development, that is, the creative activities close to artistic expression. These activities allow the perceptual and experiential expression; affect the children's cognitive, emotional and social levels. Musical activities are encouraged with singing and playing, listening to music, through the expression and creation, exploration and movement. The way they are implemented in practice, and the results in the development of the children's musical skills depend on the educator's competences. One of the tasks of the research was to determine the competences of music educators, while the primary goal was to explore how music education is implemented in preschool institutions. It was conducted during 2014 and 2015, with a sample of eighty educators from the Istrian region. The results of the research show that the prerequisites for the realization of musical activity exist, but indicate also the issues that are related to the question of the development of children's musical skills and the educators' musical competences. Carefully designed expert seminars from didactical and artistic areas of music, which will become an integral part of educators' lifelong learning is one of the ways for improving their competencies. The results of the seminar should be reflected to a greater educator's stability in the performance of music, a better understanding of musical works and the improvement of their didactical skills. This will allow a greater pleasure in the preparation and implementation of musical activity, and their training will affect high-quality early childhood education in music, which is a fundament for a successful development of musical skills.

Keywords: children, musical activities, musical development, competencies, educators, preschool institutions

Musikalische Früherziehung in Vorschuleinrichtungen: Möglichkeiten und Einschränkungen

Zusammenfassung: Die Vorschuleinrichtungen orientieren sich mit ihren Programmen und Bildungsbereichen an die ganzheitliche Entwicklung der Persönlichkeit des Kindes. Dies beeinflusst erheblich die kreativen Aktivitäten, die dem künstlerischen Ausdruck nahe stehen. Sie ermöglichen Ausdrucksmöglichkeiten im Bereich der Wahrnehmung und der Erlebnisse und beeinflussen auch den kognitiven, emotionalen und sozialen Status der Kinder. Musikalische Aktivitäten erfolgen durch Singen und Musizieren, das Hören von Musik, durch Ausdrucksmöglichkeiten und Kreation, Erforschung und Bewegung. Es hängt auch von den Kompetenzen der Erzieherinnen ab, in welcher Weise sie in der Praxis umgesetzt werden und zu welchen Ergebnissen sie bei der Entwicklung der musikalischen Fähigkeiten von Kindern führen. Das primäre Ziel der Untersuchung, deren Aufgabe die Feststellung von Musikkompetenzen der Erzieherinnen war, war zu erforschen, in welcher Weise die musikalische Früherziehung in Vorschuleinrichtungen erfolgt. Die Untersuchung wurde in den Jahren 2014 und 2015 anhand einer Stichprobe von achtzig Erzieherinnen aus der Gespanschaft Istrien durchgeführt. Die Untersuchungsergebnisse zeigen, dass Voraussetzungen für die Realisierung der musikalischen Aktivitäten existieren, aber auch auf die Probleme verweisen, die mit der Frage der Entwicklung von musikalischen Fähigkeiten von Kindern in Bezug auf die Musikkompetenzen der Erzieherinnen im Zusammenhang stehen. Sorgfältig konzipierte Fachseminare aus den methodischen und künstlerischen Bereichen der Musik würden eine Möglichkeit bieten, ihre Kompetenzen zu verbessern, und die ein integraler Bestandteil des lebenslangen Lernens sein würden. Die Ergebnisse des Seminars sollten sich in erhöhter Sicherheit der Erzieherinnen beim Musizieren, einer besseren Kenntnis von Musikwerken und der Verbesserung der methodischen Kompetenzen widerspiegeln. Dies wird eine größere Zufriedenheit bei der Vorbereitung und Durchführung von musikalischen Aktivitäten ermöglichen, und ihr Fachwissen wird die Qualität der musikalischen Früherziehung von Kindern beeinflussen, was die Grundlage für die erfolgreiche Entwicklung von musikalischen Fähigkeiten ist.

Schlüsselbegriffe: Kinder, musikalische Aktivitäten, musikalische Entwicklung, Kompetenzen, Erzieherinnen, Vorschuleinrichtungen.